

RAPORT Z BADAŃ
OŚRODEK PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH I ZAWODOWYCH
WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH
UNIwersYTETU WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W OLSZTYNIE

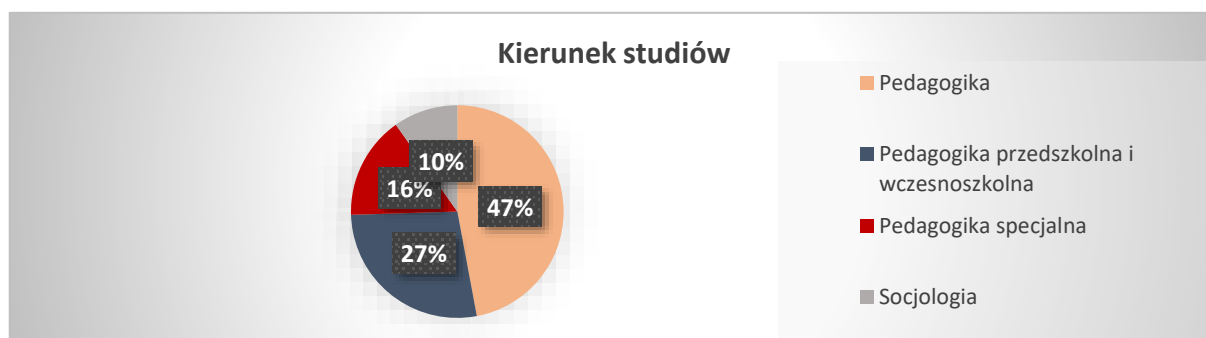
„Ocena praktyk ciągłych realizowanych na Wydziale Nauk Społecznych UWM w roku akademickim 2021/2022”

Od 2020 roku na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie realizowany jest proces ewaluacji praktyk pedagogicznych. Dotychczasowe badania zostały przeprowadzone wśród studentów WNS realizujących praktykę ciągłą. W obecnym roku akademickim trwają również badania wśród opiekunów praktyk w placówkach.

Celem niniejszego badania było poznanie opinii studentów dotyczących praktyk. Tak jak w poprzednim roku akademickim, wyniki będą narzędziem do monitorowania przebiegu praktyk na Wydziale Nauk Społecznych UWM, weryfikowania efektów kształcenia realizowanych w ramach praktyk ciągłych oraz udoskonalenia ich programów realizowanych na poszczególnych kierunkach.

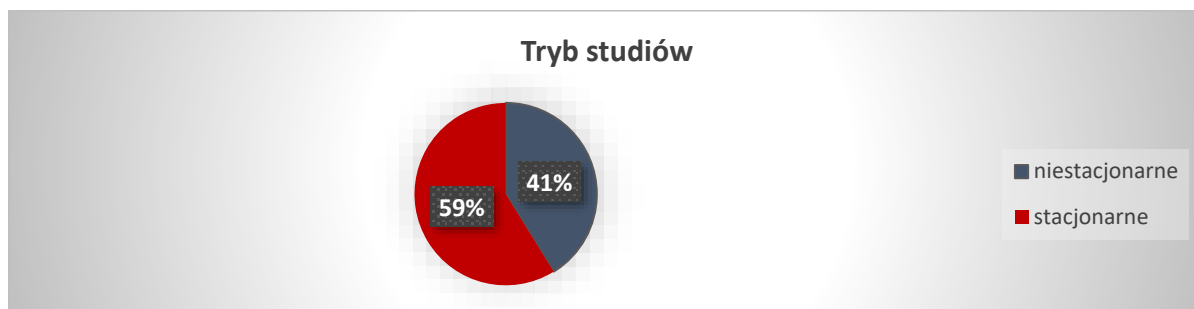
Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny przeprowadzony techniką ankietową online. Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety wypełniany przez studentów Wydziału Nauk Społecznych (dalej WNS) Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego (dalej UWM) w Olsztynie, przygotowany za pomocą kreatora Formularze Google. Składał się on z: czterech pytań dotyczących samego studenta, dziewiętnastu pytań zamkniętych oraz dwóch pytań otwartych.

Badanie było skierowane do wszystkich studentów WNS UWM w Olsztynie. Wzięło w nim udział 51 studentów następujących kierunków: pedagogika (47%), pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna (27%), pedagogika specjalna (16%) oraz socjologia (10%). Odnotowano coraz większą liczbę respondentów w prowadzonych badaniach, co rokuje na

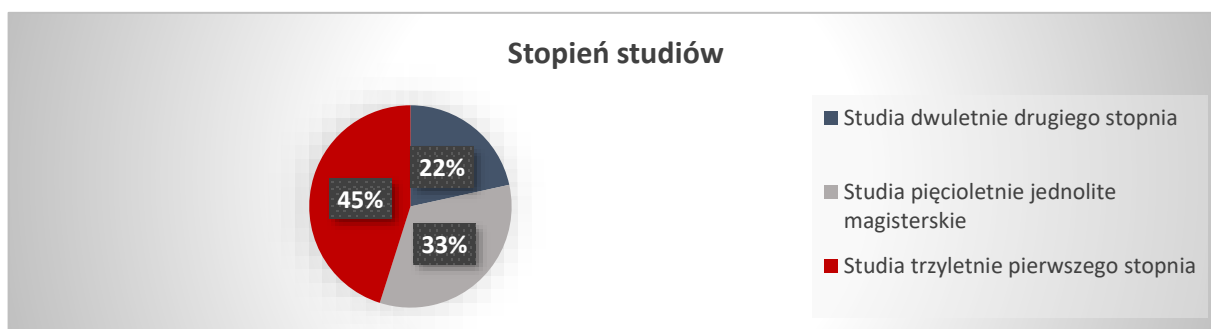

coraz bardziej skuteczną ewaluację tego procesu. Niestety odnotowano, że studenci niektórych kierunków (politologia) nie brali udziału w prowadzonej ankiecie.

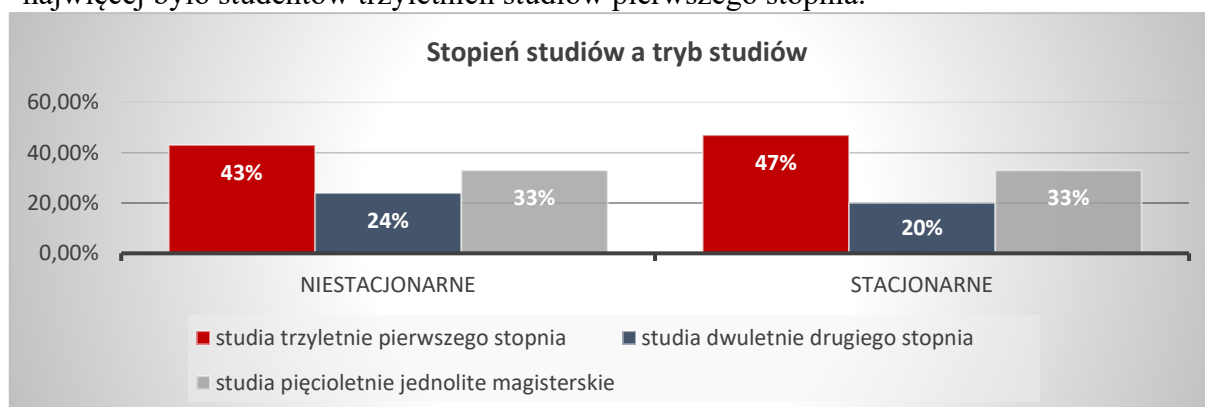
Studenci trybu stacjonarnego stanowili 59% badanych, zaś niestacjonarnego – 41%. W poprzednim roku akademickim zdecydowaną większość stanowiła grupa pierwsza (80%). Oznacza to, że w roku akademickim 2022/2023, w porównaniu z ubiegłym rokiem, większa liczba studentów studiów niestacjonarnych została poinformowana o przeprowadzanych badaniach.

45% osób uczestniczących w badaniu to studenci trzyletnich studiów pierwszego stopnia, 22% – dwuletnich studiów drugiego stopnia, 33% – pięcioletnich studiów jednolitych magisterskich.

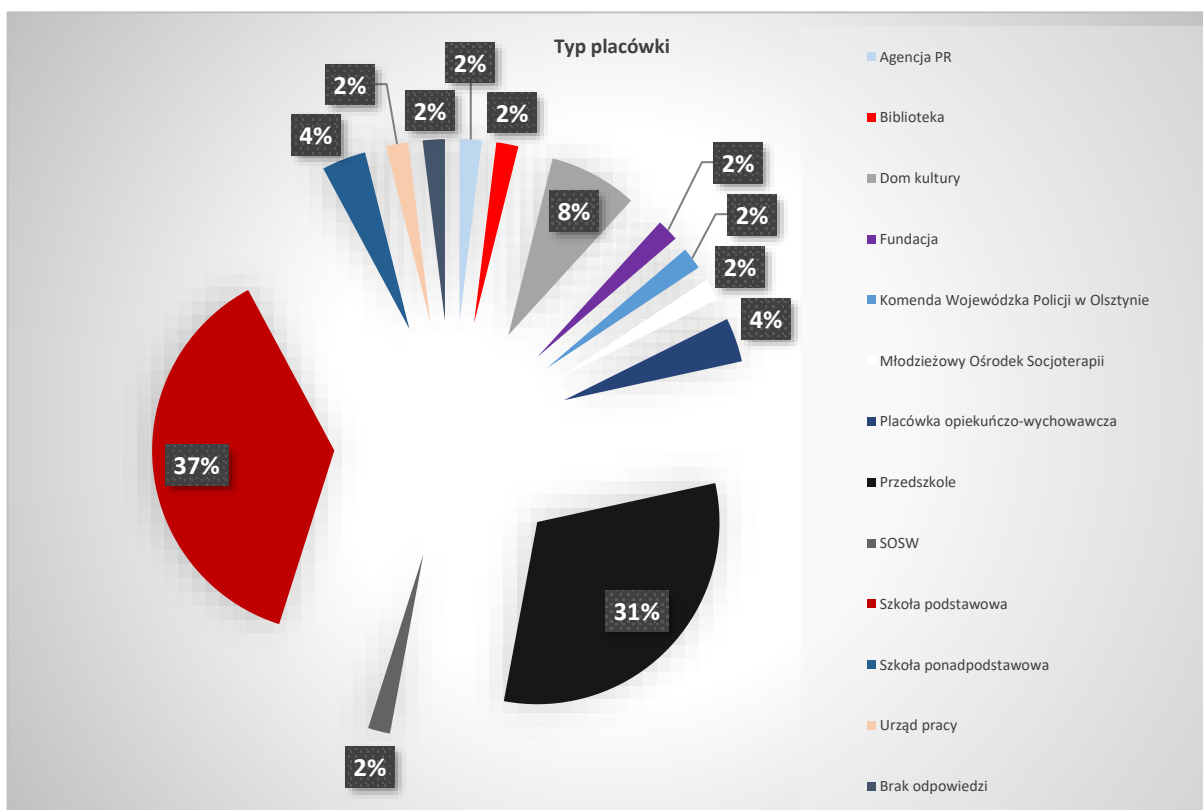

43% badanych uczęszczających na zajęcia w trybie niestacjonarnym są studentami trzyletnich studiów pierwszego stopnia. Ponadto wśród studentów studiujących stacjonarnie również najwięcej było studentów trzyletnich studiów pierwszego stopnia.

W pytaniu dotyczącym typów placówek w jakich studenci realizowali praktykę ciągłą, wymieniali oni następujące instytucje:

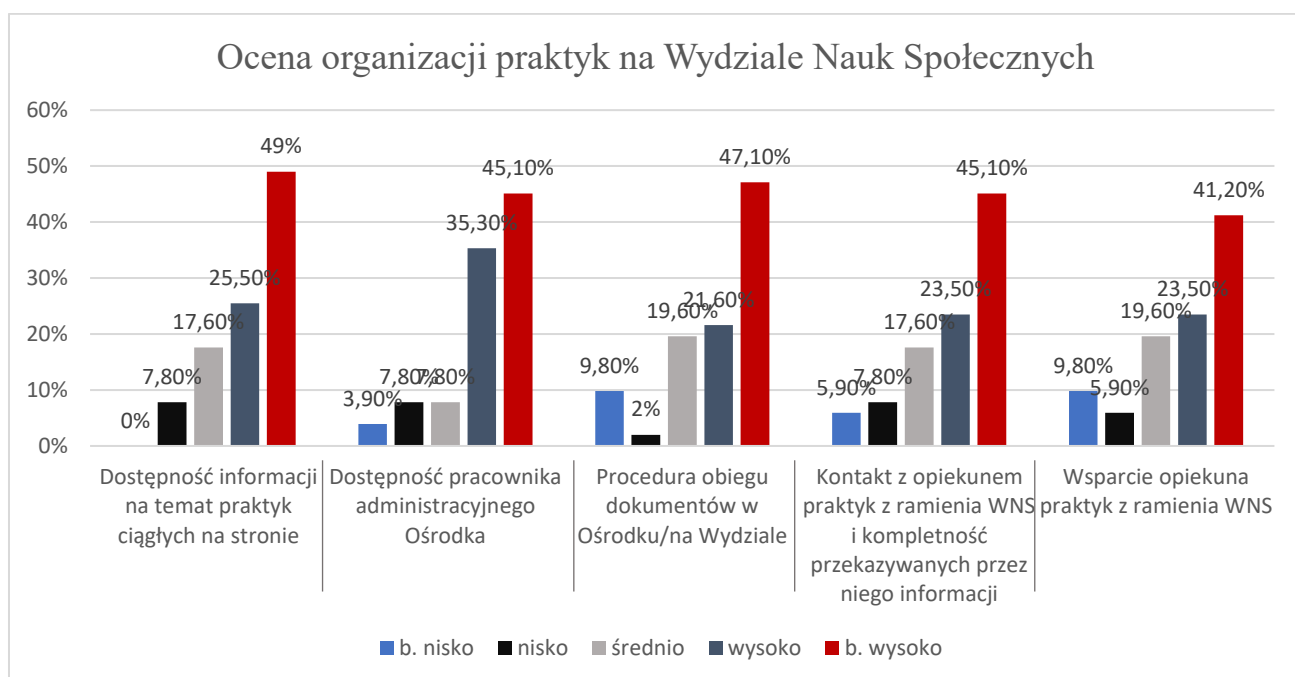
- agencje PR – 2%
- biblioteki – 2%
- domy kultury – 8%
- fundacje – 2%
- Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie – 2%
- Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii – 2%
- placówki opiekuńczo-wychowawcze – 4%
- przedszkola – 31%
- Szkolny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy – 2%
- szkoły podstawowe – 37%
- szkoły ponadpodstawowe – 4%
- urzędy pracy – 2%

Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi (2%). Tak duży procent szkół podstawowych oraz przedszkoli wynika z liczby studentów pedagogiki oraz pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej, którzy brali udział w badaniu – łącznie było to 74% respondentów.

Badani oceniali poszczególne aspekty praktyki w skali od 1 do 5, zgodnie z zasadą: 1 – bardzo nisko, 2 – nisko, 3 – średnio, 4 – wysoko, 5 – bardzo wysoko.

Pierwsze pięć pytań miało za zadanie zbadać opinie studentów na temat *Organizacji praktyk na Wydziale Nauk Społecznych*. Ogółem studenci ocenili organizację praktyk na WNS bardzo dobrze. Tak jak w ubiegłym roku, najlepiej oceniana jest dostępność pracownika administracyjnego Ośrodka Praktyk – łącznie odpowiedzi wysoko oraz bardzo wysoko zaznaczyło 80,4% badanych. Prawie równie wysoko studenci ocenili dostępność informacji na temat praktyk na stronie (74,5%). Nadal dobrze, ale mimo wszystko najgorzej oceniane jest wsparcie opiekuna praktyk z ramienia WNS – łącznie odpowiedzi wysoko i bardzo wysoko wyniosły 64,7%. Wsparcie dotyczyło kwestii takich jak np. przekazu informacji, poszukiwania miejsca praktyki oraz wypełniania dokumentacji. Procedura obiegu dokumentów oraz kontakt z opiekunem praktyk z ramienia WNS oceniane zostały bardzo podobnie. Różniła ich zaledwie 0,1% (łącznie 68,7% badanych wysoko oceniło procedurę, a 68,6% - kontakt). (Rys.1)

Rys.1 Ocena organizacji praktyk na WNS

Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

Następnie poddano ocenie *Przebieg i organizację praktyk w placówce*. Wszystkie poszczególne kwestie zostały ocenione bardzo wysoko. Najwyższy wynik uzyskała ogólna atmosfera w miejscu realizowania praktyk – łącznie odpowiedzi wysoko oraz bardzo wysoko wyniosły 96%. Drugim najlepiej ocenianym elementem było zapoznanie z zasadami funkcjonowania i dokumentacją placówki, gdzie łączna wartość odpowiedzi wysoko i bardzo wysoko wyniosła 92,2%. Ponadto realizacja praktyk zgodnie z zapisami umowy, harmonogramu i programu

praktyk została oceniona na 4 i 5 przez łącznie 90,2% respondentów. Pozostałe dwa aspekty zostały zaopiniowane następująco:

- dzielenie się przez opiekuna praktyk w placówce wiedzą, wskazówkami i pomysłami dotyczącymi specyfiki pracy w danym zawodzie – łącznie na 4 i 5 – 88,3%,
- zorganizowanie przebiegu praktyk przez opiekuna w placówce – łącznie na 4 i 5 – 86,2%.

Porównując wyniki z poprzednim rokiem akademickim wyraźnie widać wzrost ocen wysoko oraz bardzo wysoko, mimo że już wtedy były one bardzo dobrze opiniowane. Można wywnioskować, że placówki, które przyjmują studentów na praktykę rzetelnie i z zaangażowaniem przygotowują praktykantów do przyszłego zawodu. (Rys.2)

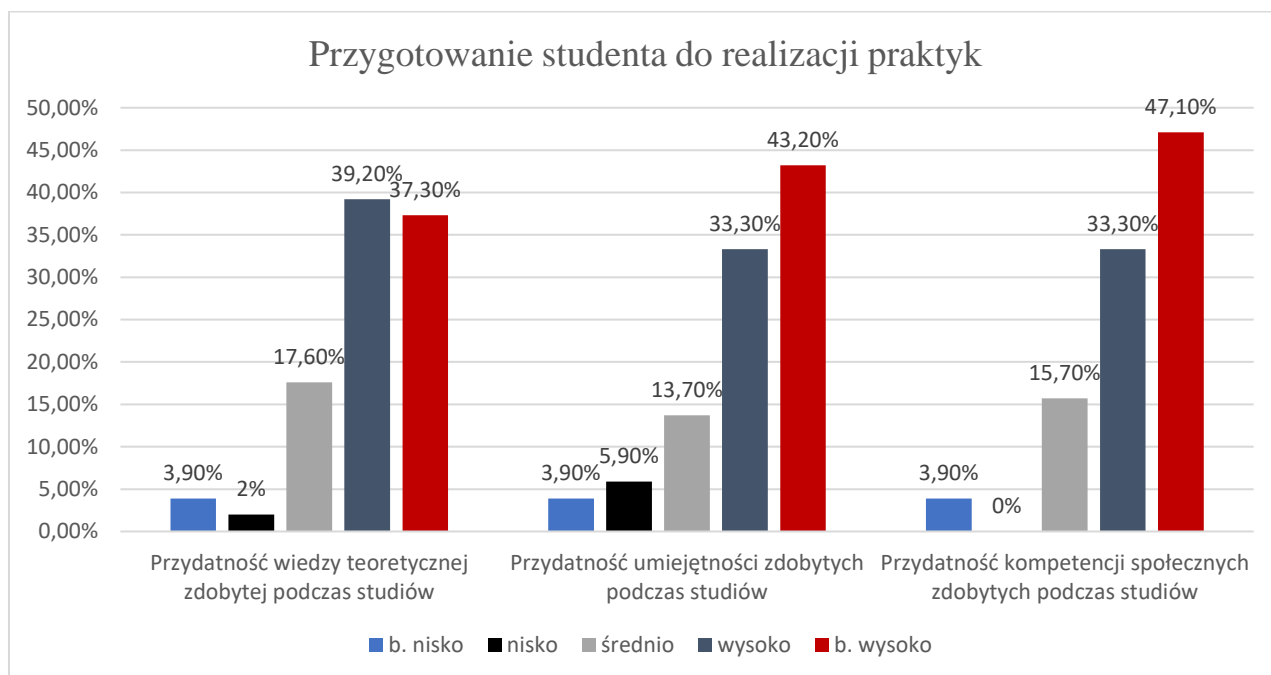

Rys.2 Przebieg i organizacja praktyk w placówce

Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

Przygotowanie studenta do realizacji praktyk również zostało ocenione bardzo wysoko. Najlepiej oceniona została przydatność kompetencji społecznych zdobytych podczas studiów do realizacji praktyk. Bardzo wysoko oraz wysoko oceniło ją 80,4% studentów. Jedynie 3,9% studentów oceniło bardzo nisko zarówno przydatność wiedzy teoretycznej, jak i umiejętności oraz kompetencji. Ponadto zbliżone były wyniki dotyczące oceny „średnio”. Było to odpowiednio 17,6%, 13,7% oraz 15,7%. Warto byłoby zwrócić uwagę, jakie przedmioty w podstawie programowej najlepiej wpływają na aspekty zawarte w poniższej tabeli oraz w jaki sposób można byłoby podwyższyć ich przydatność. Praktyki jednak są realizowane

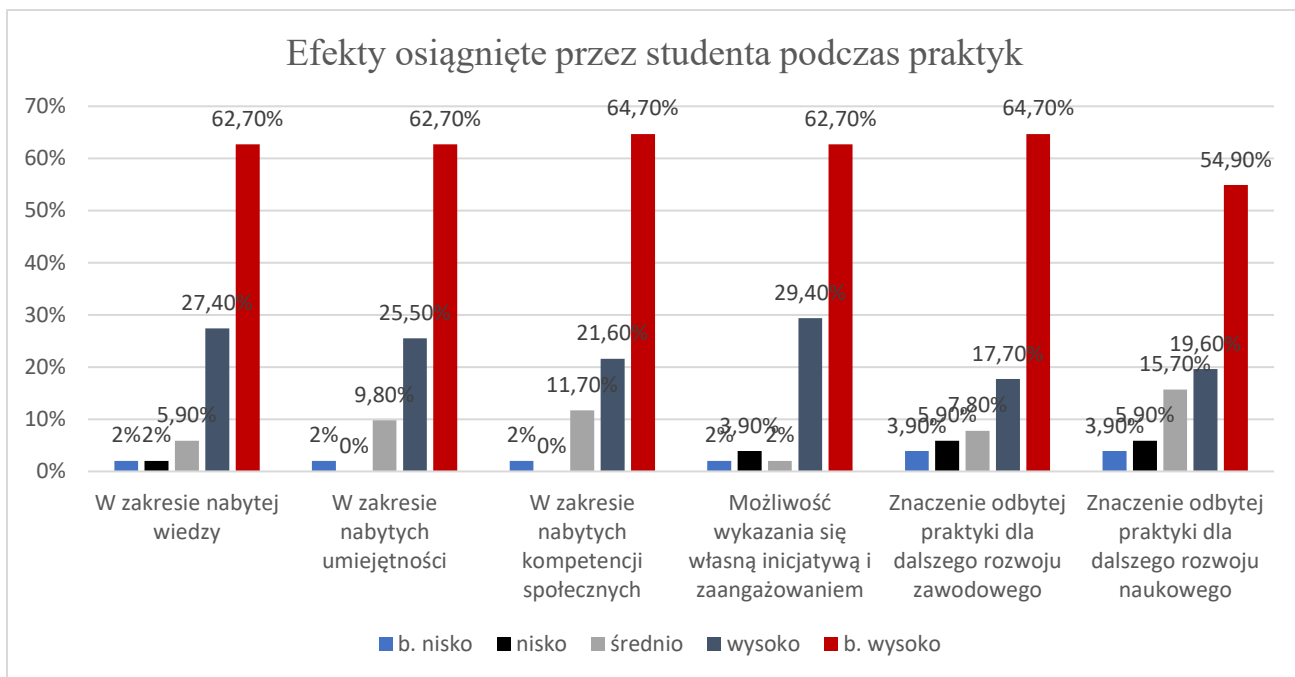
w większości na pierwszym i drugim roku studiów, więc wiedza teoretyczna, umiejętności i kompetencje społeczne są dalej przyswajane przez studenta po ich zrealizowaniu. (Rys.3)

Rys.3 Przygotowanie studenta do realizacji praktyk

Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

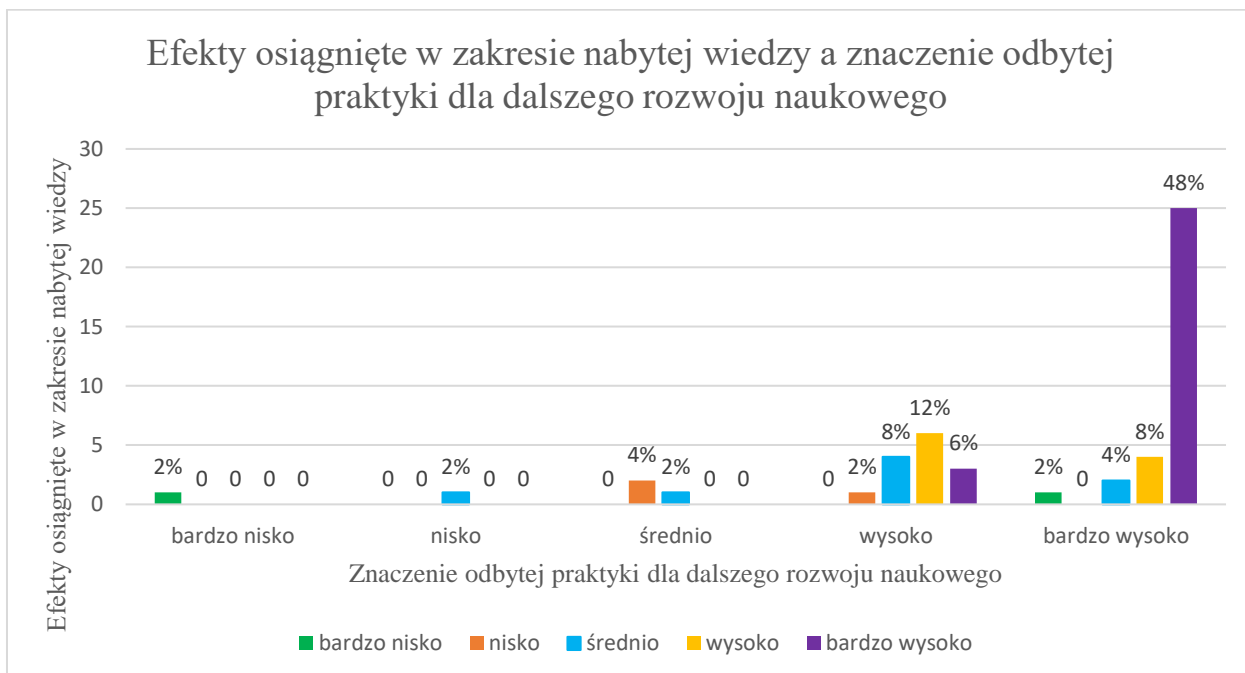
Ostatnią kwestią jaka była poddana ocenie były *Efekty osiągnięte przez studenta podczas praktyk*. Podobnie jak rok temu zaopiniowano je wysoko, jednak tym razem to nie kompetencje (łącznie oceny 4 i 5 zaznaczyło 86,3% studentów), a możliwość wykazania się praktykanta podczas praktyki własną inicjatywą i zaangażowaniem otrzymało najwyższe oceny respondentów – łącznie odpowiedzi wysoko i bardzo wysoko wynosiły 92,1%. Oznacza to, że pracodawcy nadal mają zaufanie do praktykantów (w poprzednim roku akademickim ten aspekt został oceniony tak samo przez 90% badanych). (Rys.4)

Rys. 4 Efekty osiągnięte przez studenta podczas praktyk

Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

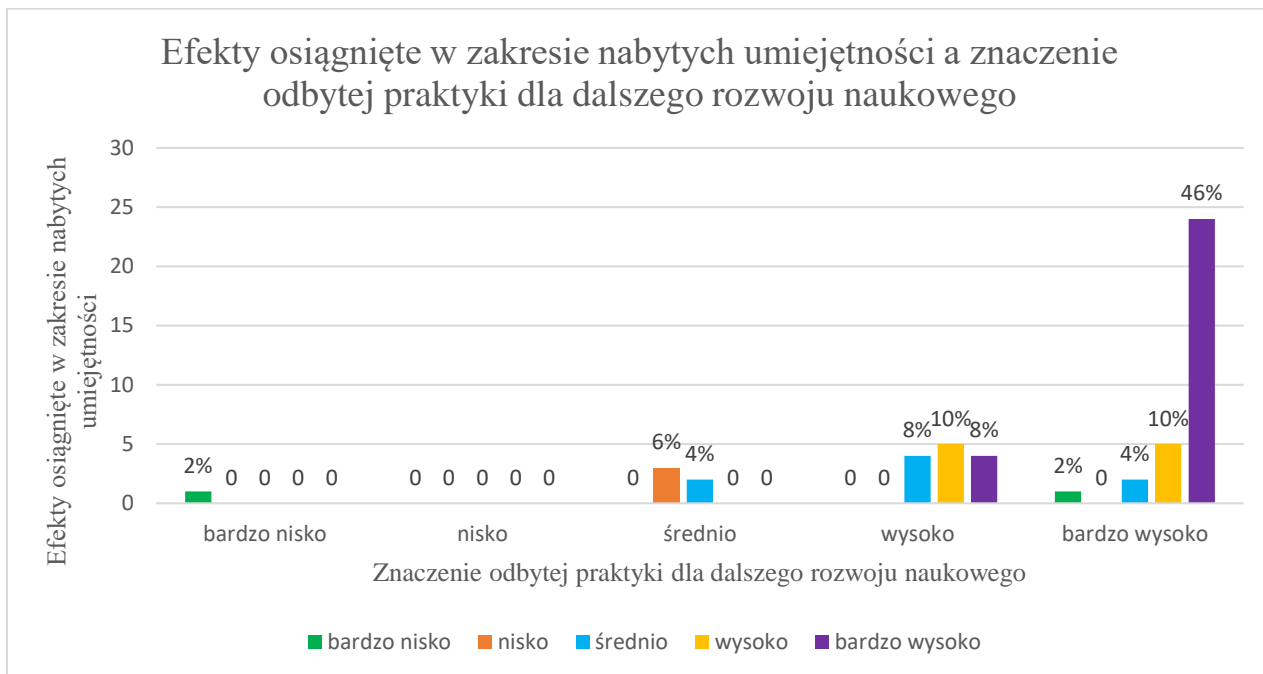
W dalszej części raportu zostały porównane *Efekty osiągnięte w zakresie nabytej wiedzy a znaczenie odbytej praktyki dla dalszego rozwoju naukowego*. Z poniższego wykresu (Rys.4.1) wynika, że dla 48% respondentów efekty te mają bardzo duże znaczenie dla dalszego rozwoju naukowego.

Rys.4.1 Efekty osiągnięte w zakresie nabytej wiedzy a znaczenie odbytej praktyki dla dalszego rozwoju naukowego

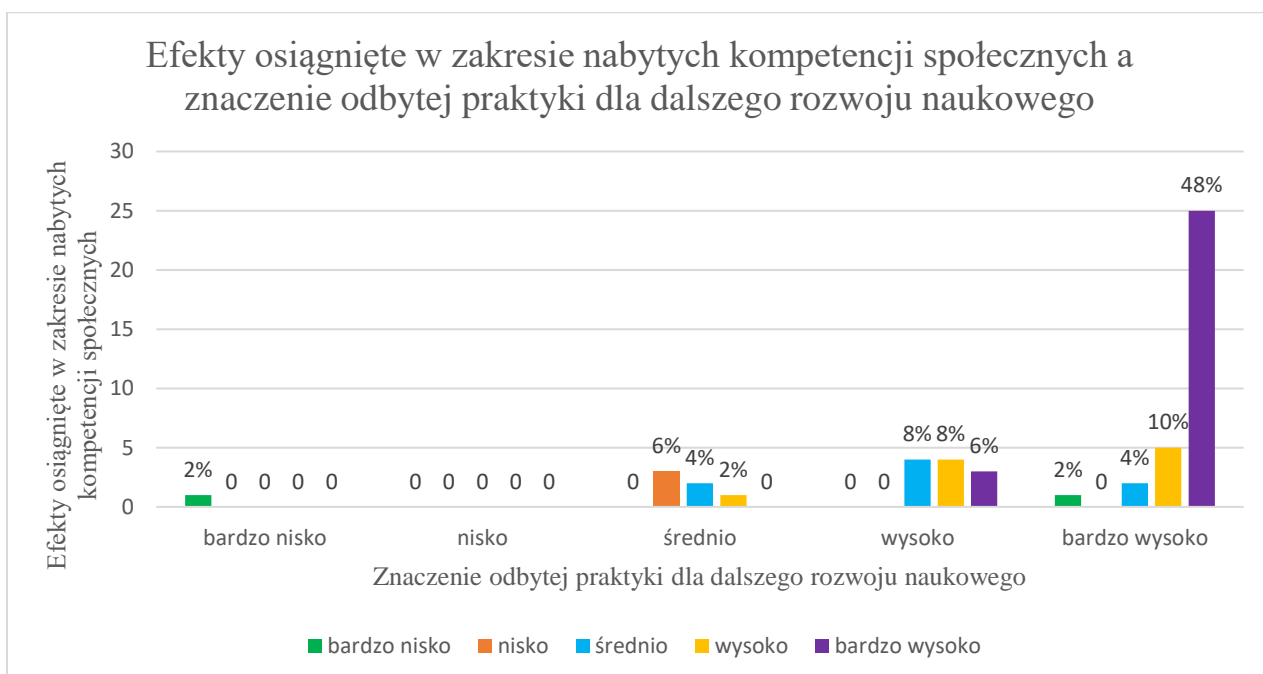
Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

Z poniższych wykresów można wysunąć wnioski, że również *umiejętności*, jak i *kompetencje społeczne* osiągnięte podczas praktyki mają bardzo duże znaczenie dla dalszego rozwoju naukowego – odpowiednio 46% i 48% badanych zaznaczyło odpowiedź bardzo wysoko. (Rys.4.2 oraz Rys.4.3)

Rys.4.2 Efekty osiągnięte w zakresie nabytych umiejętności a znaczenie odbytej praktyki dla dalszego rozwoju naukowego

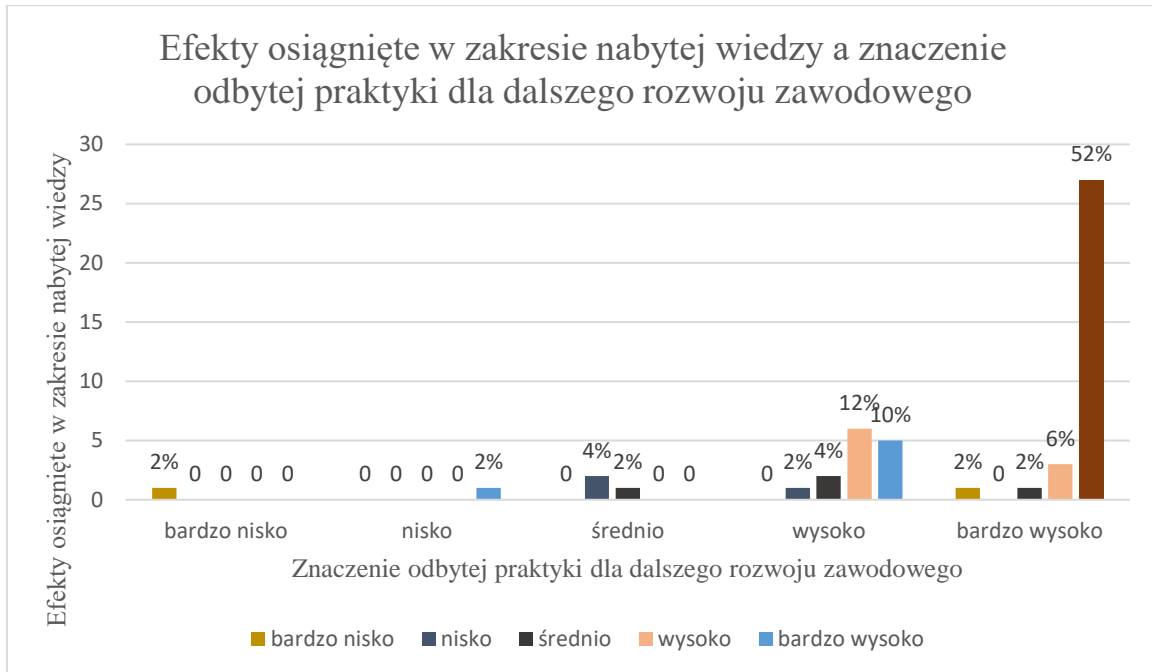
Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

Rys.4.3 Efekty osiągnięte w zakresie nabytych kompetencji społecznych a znaczenie odbytej praktyki dla dalszego rozwoju naukowego

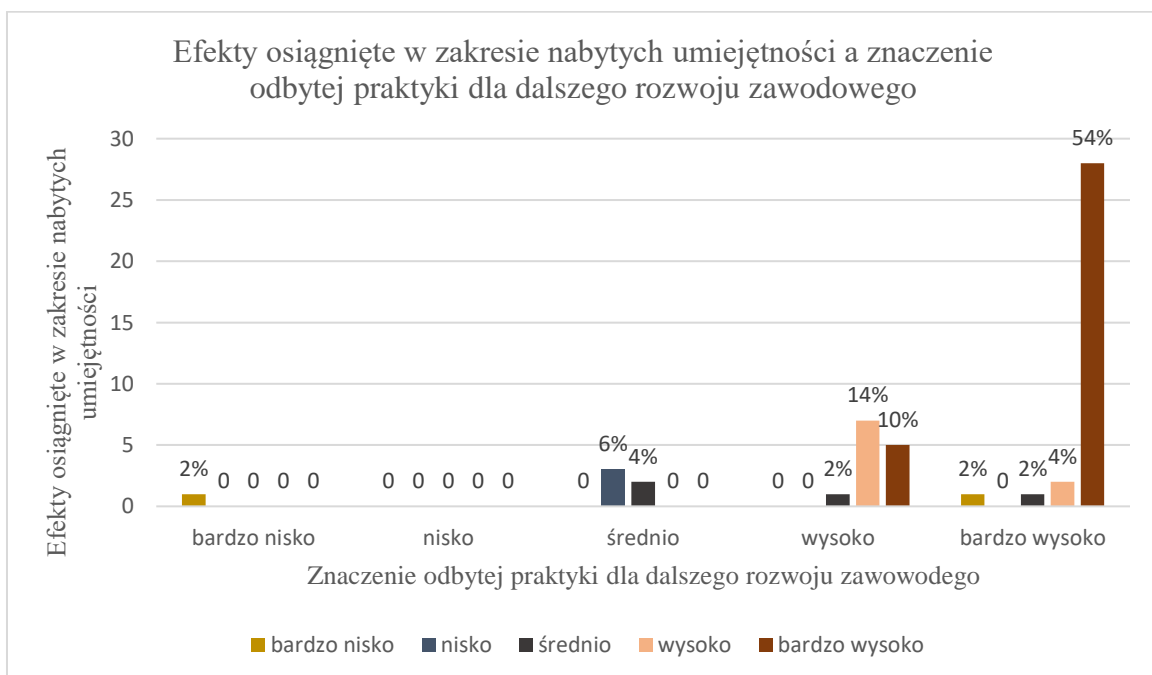
Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

Ponadto zostały przeniechanalizowane *Efekty osiągnięte w zakresie nabytej wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych pod względem znaczenia odbytej praktyki dla dalszego rozwoju zawodowego* (Rys.4.4, 4.5, 4.6). Jak wynika z poniższych wykresów wszystkie trzy aspekty mają znaczenie. Ocenione zostały one bardzo wysoko przez odpowiednio: 52%, 54% oraz 54% respondentów.

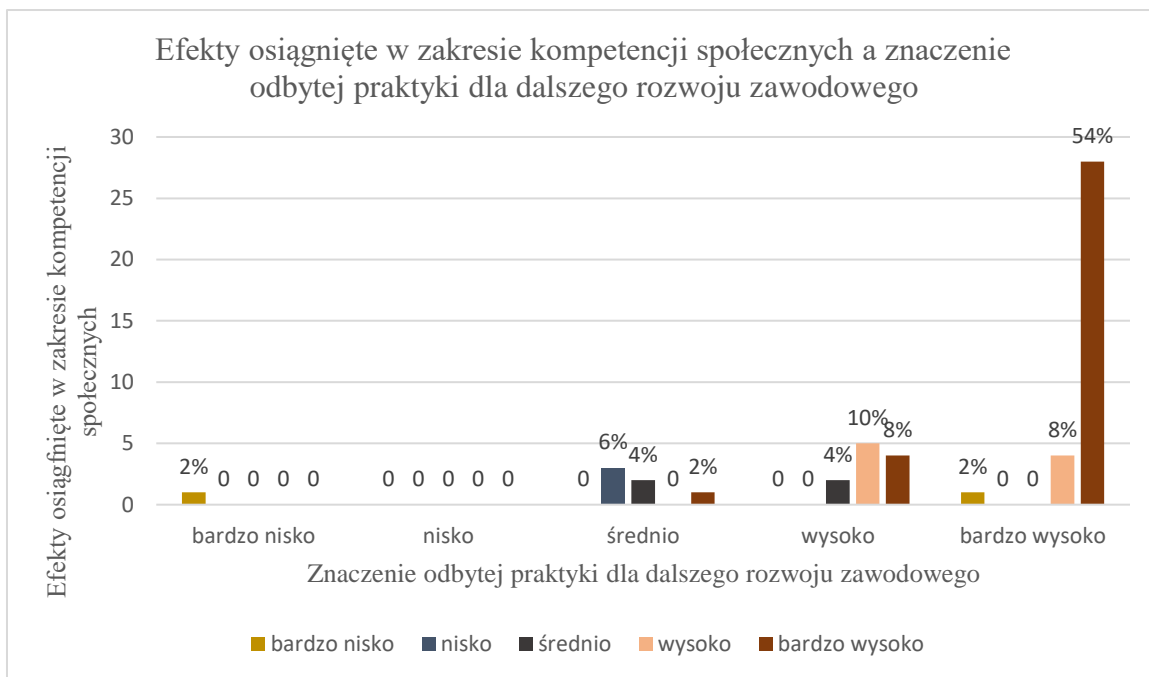
Rys.4.4 Efekty osiągnięte w zakresie nabytej wiedzy a znaczenie odbytej praktyki dla dalszego rozwoju zawodowego

Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

Rys.4.5 Efekty osiągnięte w zakresie nabytych umiejętności a znaczenie odbytej praktyki dla dalszego rozwoju zawodowego

Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

Rys.4.6 Efekty osiągnięte w zakresie nabytych kompetencji społecznych a znaczenie odbytej praktyki dla dalszego rozwoju zawodowego

Źródło: Analiza własna na podstawie badań wykonanych przez WNS

W pytaniu dwudziestym studenci poproszeni zostali o przedstawienie, czy i jaka zmiana dokonała się w ich myśleniu o zawodzie po realizacji praktyki. Duża liczba studentów deklarowała, że odbycie praktyki pozytywnie wpłynęło na postrzeganie ich przyszłego zawodu:

- *Zauważyłam, że wiedza uzyskana podczas ostatnich lat studiów nie poszła na marne. Przydała mi się ona podczas praktyk podczas wykonywania badań. Realizowane badania utwierdziły moje przekonanie, że jest to zawód, w którym chcę się spełniać i dalej szkolić się w tym kierunku – student socjologii*
- *Praktyki jeszcze bardziej upewniły mnie w tym, że zawód nauczyciela przedszkola to jest zawód, który chce wykonywać – student pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*
- *Przed rozpoczęciem praktyk byłam bardzo sceptycznie nastawiona do pracy w przedszkolu. Po odbyciu praktyk zmieniłam swoją wizję w 100% i jedynym miejscem w jakim się teraz widzę to praca w przedszkolu. Niezwykle ciepła, opiekuńcza, pomocna opiekunka praktyk z ramienia placówki przyjmującej oraz wspianą atmosferą zmieniły moje myślenie – student pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*
- *Moje myślenie na temat zawodu zmieniło się bardzo. Nie do końca sobie w taki sposób wyobrażałam tę pracę. Zostałam zaskoczona w pozytywny sposób i jeszcze bardziej*

jestem przekonana, że chciałabym pracować w tym zawodzie – student pedagogiki specjalnej

Mimo pozytywnych spostrzeżeń, pojawiły się również te negatywne:

- *Zawód pedagoga to niewdzięczny zawód – student pedagogiki*
- *Bardzo odpowiedzialna praca za małe wynagrodzenie – student pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*
- *Moja opinia o placówkach typu przedszkole jest negatywna, niestety w wielu aspektach nie spełnia norm i przestrzegania regulaminu. Moja zmiana jest taka, że nie skorzystam z pracy w takiej placówce – student pedagogiki*

Ponadto niektórych respondentów praktyka utwierdziła o trudności zawodu i odpowiedzialności jaka się z nim wiąże:

- *Na animatorze spoczywa duża odpowiedzialność względem dzieci w czasie prowadzenia zajęć – student pedagogiki*
- *Po realizacji praktyki zrozumiałam, że praca nauczyciela jest bardzo wymagająca, ciężka i odpowiedzialna za los dzieci – student pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*

Studenci w swoich odpowiedziach również zwracali uwagę na przydatność wiedzy zdobytej podczas studiów w trakcie odbywanej praktyki, jak i na formę studiów:

- *Zdecydowanie to czego uczy się na studiach nie jest w rzeczywistości tak bardzo przydatne, ponieważ w zawodzie pedagoga liczy się bardziej doświadczenie połączone z wiedzą, niż sama wiedza – student pedagogiki*
- *Studia 5 letnie jednolite magisterskie nie mają sensu. Powinien być licencjat jak wcześniej, ponieważ studiowanie kilku kierunków pedagogicznych, gdzie każdy trwa 5 lat i ciągle ustawy się zmieniają, może tylko zniechęcić.” – student pedagogiki specjalnej*
- *Praca pedagoga wiele różni się od strony praktycznej niż tego co było na zajęciach. Praca pedagoga szkolnego uważam ma większe znaczenie, ponieważ zajmuje się organizacją całości życia szkoły. Teoria zdecydowanie nie przedstawiła pracy pedagoga tak jak zrobiła to praktyka ciągle – student pedagogiki*

Na koniec respondenci mieli możliwość przedstawienia postulatów dotyczących zmiany w obszarze organizacji praktyki. Celem jest zwiększenie efektywności jej realizacji z perspektywy przyszłego zawodu. Tak samo jak w ubiegłym roku akademickim, studenci

zwracali uwagę na ilość dokumentów, trudność z ich wypełnianiem oraz termin składania ich do Ośrodka Praktyk:

- *Biurokracja przede wszystkim – nie jest najważniejsza nasza praktyka, odczucia oraz zdobyta wiedza tylko to, aby papier się zgadzał* – student pedagogiki
- *Organizacja praktyki jest dobra, przydałaby się większa pomoc w wypełnianiu dokumentów lub dokumenty powinny być wypełniane bez pośrednictwa studenta* – student pedagogiki
- *Uważam, że kontakt z opiekunem praktyk z ramienia placówki powinien być łatwiejszy oraz, że termin składania dokumentów po zakończeniu praktyki powinien być wydłużony ponieważ nie każdy z nas kończył praktyki wcześniej niż 26 września* – student pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej
- *Wydaję mi się, że bardziej powinno skupić się na praktycznych działaniach studenta w trakcie odbywania praktyki aniżeli obarczać go ogromem dokumentów, które student musi przygotować po odbytej praktyce* – student pedagogiki

Badani wskazywali również na niejasność instrukcji dotyczących praktyki:

- *Proszę nie zmieniać regulaminu praktyk na ostatni moment. Kiedy zaczynałam praktykę powinnam wziąć udział w badaniu społecznym. Kiedy ją kończyłam dostałam informację, że potrzebne jest ich opracowanie. Udział, a obserwacja to dwie różne sprawy i uważam że jest to lekkie niedopowiedzenie i w tej kwestii przydałaby się poprawa* – student socjologii
- *Instrukcja powinna zawierać informacje, co zrobić w przypadku zwolnienia lekarskiego studenta i w jaki sposób można te godziny odrobić* – student pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej

Respondenci wyrażali problemy, jakie napotkali podczas dostępności opiekuna praktyk zarówno z ramienia Wydziału, jak i placówki oraz Ośrodka Praktyk:

- *Studentom niestacjonarnym ośrodek praktyk na UWM, powinien być dostępny w weekendy, nie wszyscy mają możliwość przyjechać w tygodniu, czego UWM totalnie nie bierze pod uwagę, jeśli chodzi o przeróżne aspekty studiowania na tej uczelni* – student pedagogiki
- *Jeżeli uczniowie oddają pracę na czas, opiekun praktyki powinien sprawdzić ją odpowiednio wcześniej aby móc coś poprawić, a nie na ostatnią chwilę co robi problem dla studenta i dla opiekuna w razie poprawek* – student pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej

- *Brak kontaktu z ośrodkiem praktyk, brak przestrzegania zasad, brak łączności między ośrodkiem praktyk a opiekunem i dyrekcją – student pedagogiki specjalnej*

Ponadto zwrócili uwagę na formę i termin realizacji praktyk:

- *Możliwość realizacji praktyki w ramach wolontariatu w NGO w trakcie roku akademickiego – student socjologii*
- *Osoby pracujące w danej placówce powinny być zwalniane z realizacji praktyk, gdyż pracując w takiej placówce wynoszą więcej niż na praktykach – student pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*
- *Myślę, że praktyki odbywane we wrześniu nie są zbyt dobrym pomysłem, ponieważ to czas kiedy w szkole dzieje się naprawdę dużo i opiekunowie nie mają za dużo czasu, żeby "opiekować się nami" i często jesteśmy wysyłani do przedszkola, świetlicy albo nie przychodzimy wcale bo oni nie mają dla nas czasu. Nie uczymy się, a co za tym idzie nie zdobywamy doświadczenia zawodowego – student pedagogiki*
- *Myślę, że praktyka ciągła mimo wszystko powinna odbywać się w późniejszym terminie. Motywuję to tym, iż na początku roku jest ogromne zamieszanie z organizacją pracy, są jeszcze udoskonalane plany zajęć, projekty na dany rok oraz przede wszystkim to, że dzieci dopiero zaczynają adaptować się w przedszkolu, co wpływa na przebieg zajęć – student pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*
- *Dostosowanie warunków zaliczenia praktyki do realnych możliwości zrealizowania tychże zadań w placówce – student pedagogiki*

Podsumowanie i wnioski

Z badań przeprowadzonych przez OPPiZ wynika, że studenci w roku akademickim, 2021/2022 podobnie jak w ubiegłym, bardzo dobrze oceniają praktyki studenckie. Zwracają uwagę na pozytywne aspekty odbywanej praktyki, a w szczególności jej wpływ na postrzeganie przyszłego zawodu. Dodatkowo z uzyskanych odpowiedzi można wywnioskować, że znaczenie odbytej praktyki do dalszego rozwoju zarówno naukowego, jak i zawodowego, wiąże się z efektami osiągniętymi pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Dzięki odbytej praktyce respondenci utwierdzili się w wyborze przyszłego zawodu.

Opinie studentów na temat przydatności wiedzy wyniesionej z zajęć, różniły się. Część studentów uważała, że wiedza ta pomogła podczas realizacji praktyki, inni zaś, że teoria przedstawiana na studiach nie ma stuprocentowego pokrycia z tym, jak naprawdę wygląda dany

zawód. Z tego wynika, że praktyki studenckie są niezbędnym elementem podnoszenia jakości kształcenia. Drobne problemy jakie dostrzegali studenci związane były raczej z procesem organizacji praktyk, ilością dokumentów do wypełnienia oraz niejasnością instrukcji. Podczas planowania praktyk w kolejnych latach warto zwrócić uwagę na opinie studentów dotyczące form i terminów realizowanych praktyk. Należy podkreślić, że ogólna ocena realizacji praktyk na Wydziale Nauk Społecznych UWM w Olsztynie jest bardzo dobra. Mimo to ważne jest, by podjąć namysł nad kwestiami, które zostały wskazane przez studentów. Być może pomocne byłyby tu rozmowy ze studentami, np. w formie wywiadów pogłębionych uzupełniających badanie ankietowe, podczas których mogliby rozwinąć swoje wypowiedzi na temat doświadczeń z realizacji praktyk.

Warto jednak zwrócić uwagę, że pewne wnioski zostały również wyciągnięte po zakończeniu zeszłorocznej ewaluacji. W zakresie obszaru *Organizacja Praktyk na Wydziale Nauk Społecznych* zostały wprowadzone na stronie WWW w każdej z praktyk realizowanych na poszczególnych kierunkach informacje **Co? Gdzie? Kiedy? Jak?** Miały one na celu zebrać w całość wszystkie najważniejsze informacje dotyczące m.in. terminów i dokumentacji związanych z planowaniem i przebiegiem praktyk. Ponadto podczas spotkań członków Ośrodka Praktyk WNS z opiekunami praktyk na poszczególnych kierunkach i zakresach zostały podejmowane tematy związane z usprawnieniem kontaktu studentów z opiekunami praktyk na WNS. Zaproponowane zostało m.in. by opiekunowie założyli zespoły praktyk na platformie MS Teams, które pozwolą im być w stałym kontakcie ze studentami. Na stronie WWW została również wprowadzona zakładka „Propozycje miejsc realizacji praktyk”. W miejscu sieciowym studenci przygotowujący się do organizacji praktyk mogą zapoznać się z listą placówek i instytucji, które podpisały porozumienie o współpracy z WNS UWM w Olsztynie. Podmioty zostały dodatkowo podzielone na różne kategorie, np. szkoły i placówki specjalne, jednostki administracji publicznej i in., aby studenci mogli odnaleźć miejsce realizacji praktyk zgodne z instrukcją praktyk realizowaną na ich kierunku.

Raport pracowała:
Marcelina Wiśniewska
Katedra Socjologii
Wydział Nauk Społecznych UWM
Naukowe Koło Socjologów „Quaero”
Opiekun koła dr Lidia Domańska